

PREOCUPĂRI DE FOLCLOR ÎN PRESA TULCEANĂ ÎN PERIOADA 1878—1940

RUSALI NICOLAE

Inainte de a reține atenția asupra preocupărilor de folclor din presa tulceană este, după părerea noastră, necesar să lămurim o serie de lucruri legate de conceptul de „presă tulceană”, adică ne gîndim la o succintă istorie a ziaristica de pe aceste meleaguri.

Perioada 1878—1940 este fără discuție uriașă pentru cercetătorul care se avintă într-o eventuală despuiere exhaustivă a tuturor periodicelor care au apărut în Tulcea de altădată. Ne-am oprit în lucrarea de față la această perioadă, deoarece considerăm anii menționati, ani de început și de sfîrșit ai unei perioade deosebit de interesante, am spune, perioada romantică a condeilor tulcene.

O acțiune temerară a întreprinsă asupra cercetării presei dobrogene și implicit tulcene cărturarul Emanoil Bucuța care, la jubileul de cincizeci de ani al unirii Dobrogei la România, în 1928, găsea în biblioteca Academiei Române „o cutie cu fișe cu vreo două sute șase zeci de foi și o poliță cu cîteva volume de ziare și reviste”. Erau titlurile tuturor periodicilor apărute în ținutul cuprins între Dunăre și Mare în cincizeci de ani de zbucium sufletesc.

În alți patruzeci de ani ce au trecut de la studiul lui Emanoil Bucuța, poliță de la Academia Română s-a îmbogățit cu alte peste două sute șase zeci de foi. numărul periodicilor dobrogene ajungind astăzi la aproape cinci sute de titluri.

Presă din Dobrogea nu este o presă cu vechime istorică. Prima publicație dobrogeană apare cu peste cincizeci de ani mai tîrziu, decît primul ziar românesc, considerînd că acesta ar fi „Fama Lipschii”. Întîrzierea este dată de condiții social-politice, economice și culturale, pe care celelalte provincii românești nu le-au cunoscut.

Credem, de asemenea, că se impune, datorită unor particularități pe care le vom semnală mai departe, o periodizare strictă în cadrul acestei mai mari etape istorice parcursă de ziaristica tulceană, cu atît mai mult cu cît de la perioadă la perioadă publicațiile tulcene aveau un plus ciștigat în arsenalul lor profesional.

O perioadă, din cele cîteva, este cea cuprinsă între anii 1879 și sfîrșitul de veac, anul 1900. Credem că se poate stabili ca an de debut al preselor dobrogene anul 1889 și nu 1878 (anul unirii) deoarece primele periodice dobrogene apar în acest an. Spunem „periodice” și nu „ziare” sau „reviste” pentru că ele sunt „Bugetul general al Dobrogei” (care din acest an va apărea oarecum regulat în continuare pînă în preajma celui de-al doilea război mondial) și „Steaúa Dobrogei”, pe frontispiciul căreia era inscris numele Tulcei de care, din lipsa unor tipografii în Dobrogea, se tipărea la Galați. Este un amănunt nu lipsit de importanță acela că primul ziar dobrögean a apărut la Tulcea și nu la Constanța, fapt ce se explică, în parte, și prin legăturile mai lessnicioase, la acea dată, pe care Tulcea le avea, prin Brăila sau Galați, cu restul țării.

„Steaúa Dobrogei” este aşa dar primul ziar care apare în Dobrogea, ziar semi oficial, care publică pe lîngă decretele, deciziile și publicațiile autorităților, și scurte știri externe furnizate de celebră agenție „Havas”. Apărind numai cîteva luni, din septembrie pînă în decembrie inclusiv, anul 1880 înregistrează dispariția ei, dispariția temporară, căci în 1883 ea va reapărea pentru încă puțină vreme.

Acste dispariții și reapariții sunt caracteristice tuturor publicațiilor tulcene în perioada 1879—1900. Totuși, cîteva titluri se impun, pe de o parte prin viață mai lungă pe care o au, ca, de pildă „Tulcea” și „Istrul” sau, pe de altă parte, prin preocupările deosebite ce le înscriu în paginile lor. Așa, de exemplu, viața literară, artistică își face loc din ce în ce mai mult în coloanele unor săptămînale ca: „Voința Tulcei”, care în numărul 6 din 1896 publică, ecou al vieții teatrale românești, un necrolog la dispariția lui Matei Millo. Tot „Voința Tulcei”, săptămînă de săptămînă, își face un obicei din a publica versurile unui funcționar tulcean pe nume Iuliu Cezar Săvescu: „Regina visurilor Mab”, „Spinzuratul”, „Bătrînul”, „Către poeti”, „Ah! mi-e dor”, „În goana unui vis” și altele.

Perioada 1879—1900 marchează în presa tulceană cîteva trăsături caracteristice. Astfel, acum începe o constantă preocupare pentru cultivarea unor tradiții culturale, științifice, artistice, pentru organizarea profesională în jurul unor publicații. În 1884, la Tulcea, la numai 6 ani de la unire, apare „Revista corpului didactic rural din județul Tulcea”, comercianții se grupează și ei în jurul „Buletinului camerei de comerț și industrie” care începe să apară în 1891. Tot perioada 1879—1900 este cea care marchează apariția unor periodice în afara centrului de reședință, cum ar fi „Mahmudia” în 1882 la Mahmudia, sau „Centrul Dobrogei” în 1898 la Babadag.

Perioada următoare, 1900—1916, continuă aceste preocupări ale ziaristiciei tulcene, adăugînd un plus de combativitate faptului cotidian, lărgindu-și aria tematică, fapt ce reiese chiar și din titluri numai. Partidele „istorice” încep să-și editeze organe de presă proprii („Conservatorul Tulcei”, „Dobrogea liberală”, „Conservatorul democrat”, de pildă). Continuă și în această perioadă organizarea profesională în jurul unor publicații. Corpul sanitar, medicii, farmaciștii au în 1904 organul lor

de presă, „Sanitarul”, justițiabilitii, în 1916, fac să apară „Baroul”. Perioada 1900—1916, spuneam, își largeste aria tematică. Apar primele periodice satirice: „Hai să ridem”, în 1914, și, în același an, „Ardeul”. Preocupările științifice și literare ale intelectualității din această parte a țării se materializează în paginile unei publicații destinate programatice unei activități de afirmare a potențialului local: „Revista literară și științifică Colnicul Hora”, al cărui prim număr apărea în 1906.

Este importantă această perioadă și prin apariția unor publicații care aduc în atenția opiniei publice probleme pe care presa oficială le trece indeobște sub tăcere. În 1910, „Vocea pescarului” afirmă unor din greutățile spinoase pe care pescarii la întâmpinau: prețurile derizorii oferite de proprietarii de cherhanale sau intermediari, prețurile scumpe ale uneltelor etc. Mai mult, în 1914, apărea la Tulcea primul număr al unei publicații pe care presa burgheză a întâmpinat-o cu răceleală, cu ostilitate chiar. Este vorba de „Dunărea socialistă”, la apariția căreia se pare că a contribuit și puternica influență a cercurilor socialiste din Galați și Brăila. Să în această perioadă continuă să apară publicații și în afara capitalei de județ, cum ar fi, de pildă, în 1906, la Sulina, „Gazeta Sulinei”.

Preocupările științifice își fac loc și în coloanele unor săptămînale obișnuite. Un inventar cu descrierea amănunțită a tot ce se știa la data respectivă despre trecutul istoric al unor localități din județ apare în numărul 4, anul I, din 29 iulie 1902, al săptămînalului „Viitorul Tulcei”, sub titlul „Localități istorice din județul Tulcea”. Să numeric periodicele tulcene cresc în această perioadă. De la un număr de 25 în perioada 1879—1900, înregistram acum un număr de 44 periodice.

Perioada a treia este cea mai scurtă perioadă. Cuprinsă între anii 1916—1918, adică în anii ocupării germano—turco—bulgare, această perioadă înregistrează o singură publicație — „Dobrudsch—a Bote“, aparținind trupelor de ocupație. Paginile întii și a doua apăreau în limba germană, iar a treia și a patra în bulgară și respectiv în turcă, cu caractere arabe.

După război, sau mai bine-zis între cele două războaie mondiale, între 1919—1940, este cuprinsă cea de a patra perioadă din istoria presei tulcene. După primul război mondial, ziarele — săptămînale, lunare, cotidiene — se înmulțesc. Se continuă tradiția tribunelor profesionale. Notarii comunalni își tipăresc revista lor în 1935, „Revista notarilor comunalni din județul Tulcea”, la care în 1936 se adaugă „Notarul”. Se dă o atenție sporită țărănimii. În 1920 apare „Tăranul Dobrogean”, iar 9 ani mai tîrziu „Căluza plugarului”. În 1922, comercianții fac să reapară organul lor de presă sub numele „Vocea sfatului negustoresc”. În 1926, „Viața pescarilor” este singura publicație care oglindește viața grea a pescarilor Deltei. Dăscălimea tulceană editează atât la Tulcea cât și în alte localități o serie de publicații ca, de exemplu, „Invățătorul tulcean”, în 1929 la Tulcea, „Cetatea”, în 1932 la Telița, „Chemare în jurul bisericii și școalei”, în 1936 la Tulcea și tot în Tulcea în 1937 „Copilul dobrogian”, „Făclia”, în 1934 la Nalbant, „Lumina poporului”, în 1932 la Sarighiol de Deal.

Se simte tot mai mult nevoia unor publicații exclusiv literare sau științifice, se face imperios simțită nevoia de a aduna, inventaria și publica fapte și documente de istorie, de etnografie, de folclor. Incep să apară primele publicații literare: „Delta“ în 1924 la Sulina, și tot la Sulina în 1926 revista bilunară „Analele Deltei“. Cea mai importantă publicație literară va apărea în 1935 la Tulcea sub redacția profesorului Ignat Iavorschi, „Dobrogea literară“.

Ca o curiozitate menționăm faptul că la Tulcea a apărut printre primele publicații de profil filatelist din țară, în 1931, „Collectioneur de timbre-poste“.

Este interesant însă că publicații care afirmau în subtitlu cu totul și cu totul alte preocupări decât cele științifice sau literare fac, totuși, din cînd în cînd loc în coloanele lor și acestora. De pildă, numărul 28, din 28 mai 1935 al „Voinței economice“, rezervă trei coloane unui articol semnat de Nicolae Petrov cu prilejul morții lui Panait Istrati. Sau și alte exemple pe care le vom oferi mai departe.

Perioada 1919—1940 se impune și prin numărul sporit de publicații: 50.

În acest context putem să ne referim la preocupările de folclor ale presei tulcene.

O primă observație pe care o consemnăm este că, se pare, a existat o rezistență a presei tulcene în fața faptelor de folclor, altfel nu se explică de ce personalități proeminente ale folcloristicii tulcene au fost nevoie să-și tipărească culegerile, observațiile, studiile în presa care apărea în județul vecin, Constanța, sau în publicații de prestigiu din Basarabia. Este cazul unor personalități ca Nichita Bonjug, neobosit cercetător al folclorului grecesc din satul Alibechioi (astăzi Izvoarcle) sau al Leliei Avrigeanu.

O a doua observație este aceea că oameni de știință aparținând prin naștere acestor meleaguri ca, de pildă, profesorii Constantin Moisil și Constantin Brătescu, întemeietori ai „Societății pentru studierea și cercetarea Dobrogei“ întemeiază și organul de presă al acestei societăți „Arhiva Dobrogei“ care, deși apărea la București, poate fi socotit tulcean prin conținut.

O a treia observație pe care o consemnăm este că sfîrșitul primului război mondial marchează începuturile constante, relevarea faptului de folclor. De la simplele aluzii sau îndemnuri timide la culegerea lui apărute înainte de război, se trce acum la publicarea lui, în limita rezistenței de care vorbeam mai sus.

Creația populară apare acum nu numai în culegeri (nemijlocit, deci, atunci cînd textele nu sunt contrafăcute) ci și în studii asupra obiceiurilor, portului, muzicii, specificului etnic. Așa dar, studierea preocupărilor de folclor din presa tulceană impune împărțirea în două mari direcții: culegerile și studiile.

Culegerile de folclor trebuie analizate la rindul lor, pe de o parte, într-o anumită ordine avînd la bază criteriul genurilor de creație. Însă,

pe de altă parte, culegerile păcătuiesc prin săracă reprezentare a unor genuri sau chiar prin totala lor absență. De exemplu, genul epic este, poate și din lipsă de spațiu, foarte sărac reprezentat iar genului liric îl lipsesc unele din speciile care îl alcătuiesc. Nicăieri nu apare teatrul popular.

„Arhiva Dobrogei“ a profesorilor Moisil și Brătescu, în volumul II, nr. 3, din iulie-septembrie 1919, publică la rubrica „Folclor dobrogean“ două texte sub titlul comun „Cîntec din războiul actual“. Vom începe prezentarea folclorului din presă cu ele, impresionate fiind accentele sociale ale acestor texte, ele fiind la data aceea moște autentice de folclor contemporan (fapt ce trădează din partea culegătorilor și o foarte modernă concepție asupra actului de creație). Textele sunt interesante și prin atitudinea anonimului poet popular față de ultimele realizări ale tehnicii de luptă, față de război în sine. Textele trădează și poziția poetului popular față de dezastrul prin care trecuse România. Într-un anumit fel, acuzând, el pune la baza acestui dezastru și faptul istoric recunoscut al nepregătirii României în fața războiului. Datorită unei lacune grave a tuturor celor ce culeg folclor și îl publică, putem oferi decât amănuntul că textele ce urmează au fost „culese de la flăcăii demobilizați din satul Luncavița-Tulcea“.

Iată textul întâi :

Foaie verde, trei granate
Rău germanul ne mai bate
Foaie verde, trei granate
Cu automobili blindate !
Arde-te-ar focu, germane,
C-ai scornit aeroplane,
Aeroplane, tunuri grele,
De ne-ai omorît cu ele !
Săracii soldații mei,
Cum mi-i bagă în tranșei !
Căzu unul, căzu doi,
Căzu camarazi de-ai mei ;

Căzu șapte, căzu opt,
Căzu regimentul tot ;
Căzu mic și căzu mare
Căzu colonel călare.
Și-mi căzuse-ntr-o cărare.
Mi-l găsește-o fată mare,
Mi-l întrebă ce mi-l doare ?
M-a rănit germanu-n șale.
Fata mare lăcrăma
Și din gură cuvînta :
Măi, germane, nu ți-i jale
De-atît sînge pe mantale ?

Și iată acum textul al doilea :

Foaie verde, trei granate,
A trimis regina carte
La fetele de prin sate
Să poarte părul pe spate ;
Să nu poarte busuioc,
România arde-n foc ;
Să nu poarte nici batistă ;
Că țara e foarte tristă ;
Să nu poarte nici cercei

Că țara n-are flăcăi
Să nu poarte nici mărgelă
Că țara n-are ghiulele ;
Să nu poarte nici panglici
Că țara n-are voinici.
Foaie verde busuioc,
România arde-n foc.
Trag germanii cu ghiulele,
Bulgarii cu cartușele.

S-ar putea ca, în realitate, să nu avem a face cu două texte ci cu unul singur. Doliul ţărănimii din a doua parte (dacă avem, într-adevăr, un singur text) este pregătit de descrierea generală a războiului din prima parte.

Cîntecul social este reprezentat și prin textul următor, apărut însă în 1927, fără ca profesoara Avrigeanu, culegătoarea, să indice locul unde a fost cules sau numele informatorului. Pregătirile de luptă, un alt aspect al războiului, plasat într-un timp mai îndepărtat (1913) sunt fondul acestui text :

Dunăre, apă vioară,
Face-te-ai neagră cerneală
C-o pană de rățisoară,
Să te scriu pe-o hîrtioară
S-o trimit la maica-n țară,

Să-mi dea bani de cheltuială
Și haine de primeneală,
Un cal bun de călărie,
Ca să plec la bătălie.

Cîntecurile de dor și de jale nu sunt reprezentate cu nici măcar o singură piesă în paginile publicațiilor tulcene. Aceeași situație se petrece și cu cîntecul de dragoste.

Cîntecul satiric este prezent în „Dobrogea literară“, nr. 3, anul I, din martie 1935, cu un text „comunicat redacției de elevul Pușchilă Ion“. Cum din aceeași publicație știm că acest elev culegea folclor din Somova, s-ar putea ca și cîntecul satiric ce urmează să fi fost cules din aceeași surse.

Băutura, cu proprietatea ei de „a lua mintile“, omul care nu se poate opune acestei plăceri și își irosește avutul numai și numai pentru a afla „sațiuvinului“ sunt ironizate aici :

Băui preț la șapte cai
De vin nu mă săturai,
Băui preț la șapte iepe
Adu vin că mor de sete !
Băui prețul murgului
Să cu cel al suruului
Și-afflai sațiuvinului.
Foaie verde trei lămfi,

Aici, murgule, rămii.
Am să beau și-am să măninc
Că-ndărăt nu te mai duc,
Nu te mai duc la mîndra
Să-ji mai țesale coama.
Pe tine te țesăla
Pe mine mă primenea.

Strigăturile sunt prezente și ele tot în „Dobrogea literară“, nr. 1, anul I, din ianuarie 1935, culese la Somova de același Pușchilă Ion. Ironia, umorul sănătos, satira se revarsă din plin, atingînd cîteva din fatetele personalității feminine.

I

Frunză verde și-o lalea
Uite-așa, băieți, aşa ;
Ascultați, băieți, la mine
Căci aşa se spune bine.
Și dacă voi spune rău
Să mă bată Dumnezeu !

II

Frunză verde busuioc,
Tineti hora tot pe loc,
Tot pe loc, pe loc, pe loc,
Să răsară busuioc,
Busuiocul fetelor,
Dragostea nevestelor.

III

Horicică și-un scaiete,
Schimbă hora, mai băiete,
Nu cu ochii după fete,
Că fetele se mărită
Rămîni cu inima friptă.

IV

Frunză verde alunis,
Mi-a venit de măritiș,
Dar nimenea nu mă vrea
Că-s mai rea ca soacră-meă.

V

Frunză verde de mohor,
Mi-a venit ca să mă-nsor,
Dar fetele nu mă vor,
Spune că sunt bătrînior.
Dar eu nu-s cum li se pare
C-am cocoase în spinare
Să am ani vreo șase zeci,
Cînd e viața s-o petreci.

VI

Ui !, săracu, bine-i zice,
Dați-i ceva să măñințe !
Ui !, săracul mocănaș,
Seara el mi-aduce casă,
Dimineața urdă dulce,
Mă sărută și se duce.

VII

Zice mama să mă-nsor,
Să-i aduc un ajutor.
Să eu zic că bine-ar fi,
Are cine-o ciusuli.

Tot „Dobrogea literară”, în nr. 2, anul I, din februarie 1935, publică strigături din Turda, județul Tulcea, culese de un Aurel Gheorghiu :

I

Cite fete-n brațe-am strîns
Toate după mine-au plins.
Să te-oi strînge și pe tine
Să plingi și tu după mine !

VIII

Aoleo !, picior de rac,
Sapte fete pe-un colac.
Să colacu-i de mohor,
Sapte fete pe-un topor.
Să toporu-i de oțel,
Sapte fete pe-un vițel.
Să vițelu-i fără mamă
Sapte fete pe-o năframa.
Să năframa-i de tăiat.
Sapte fete pe-un băiat.

IX

Frunză verde mătrăgună,
Zi-i, tigane, zi-i din strună,
Zi-i nainte, zi-i cu foc,
Să se-nvîrte hora-n loc.
Să-o juca și mîndra mea
Care săde ici, colea,
Cu vreo zece-alăturea !

X

Fata mamei jucăușă,
Cu gunoiul după ușă,
Punem boii la tinjală
Ca să-ți dau gunoiu-afară.

XI

Frunză verde și-un dudău,
Nu te uita că joc rău,
C-așa joacă neamul meu,
Să mai bine și mai rău.

XII

Ieși, măicuță, pîn-la ușă,
Ti-əm adus noră păpușă,
Ti-o plăcea, nu ti-o plăcea,
Tot cu dînsa-i rămincă !

II

Spune-i, bade, hîdii tale
Să nu-mi iasă seara-n cale
Că de pun mîna pe ea
Să mai hîd-o rămincă !

III

Trece lelea pe colnic
Răsucind la borangic ;
De trei zile răsucescă
Şi pe fus nu mai sporeşte.

IV

Foaie verde şi-o lalea,
Orice horă ştiu juca.
Cu suveica nu ştiu da
Şi piine a frămîntă.

V

Frunză verde şi-o lalea,
Sărmană inima mea
Cum se zbate şi se-nstoarce
Ca şi puiul în găoace.

VI

Frunzuliţă, foi de plopi,
Frumoasă-i mindra la ochi.
Frunzuliţă, foi de fag,
Frumoasă-i mindra la cap.
Şi bine-i mindra făcută,
Nu-i nici crudă, nici trecută.

Acelaşi Aurel Gheorghiu publică şi în nr. 3, anul I, din martie 1935, nişte strigături de horă :

I

Cine-n horă n-o juca
Să-i moară ibovnica.
Să vie să-i dau pe-a mea
Că-i înaltă şi buzată.
S-o sârute foştii odată.

II

M-a făcut mama subțire
Să scot fetele din fire.
Ele s-au purtat mai bine
Şi m-au scos ele pe mine.

III

Frunzuliţă, foi de fag,
Ce mă dori, pustiu de cap ?

Căci nu ştiu ce să mă fac,
Cu mîndrele nu mă-mpac
Şi de dragoste nu scap.
Mindruliţă, mindruliţă,
Gura ta n-are credinţă,
Că şi-a mincat credinţă
Seara trecind uliţă.

IV

Frunză, verde, floricea,
Dacă-aş şti pe maică-ta,
M-aş băga slugă la ea
Şi-aş sluji maro robie
Fără bani, fără simbrie,
Numai să mi te dea mie.

Bocetul, specie a genului liric, balada, basmul, legenda sunt inexistente, ca şi snoava sau oraţia de nuntă.

Cîntecelile rituale dobrogene, deşi renumite prin caracterul lor cu desăvîrsire laic, nu sunt nici ele reprezentate în presa tulceană. Totuşi, Constantin Brătescu publică în revista sa „Arhiva Dobrogei“ un imens material, cules însă din satul Mîrleanu, judeţul Constanţa.

Publicaţia „Învăţătorul tulcean“, în nr. 7, anul V, din 1933, publică un articol intitulat „Substratul mitologic al sărbătorilor noastre de iarnă“ semnat de Gh. Rucăreanu. Fără să se ofere niciun argument la texte autentice, autorul vehiculează ipoteze şi teorii îndeobşte cunoscute

din folcloristica românească cu privire la substratul mitologic al acestor sărbători.

Farmacologia și terapeutica populară, atât de bogat reprezentate în publicistica din județul vecin, ca și proverbele și zicătorile, ca și ghicitorile sunt absente în paginile publicațiilor tulcene.

Constantin Brătescu se ocupă în „Arhiva Dobrogei” și de folclorul naționalităților conlocuitoare. În nr. 1, vol. II, din ianuarie-aprilie 1919 face o prezentare a volumului profesorului bulgar Arnaudov, „Dobrogea”, apărut în 1918 la Sofia. Capitolul VII al acestei lucrări se referă la folclorul bulgarilor din Dobrogea, din care Arnaudov a cules în timpul războiului cca. 400 de cîntece, care aşa cum spune Brătescu, „păstrează imaginea patriei primitive”, cîntece grupate în patru categorii: a) de sărbători; b) haiducești; c) erotice; d) balade. Din prima categorie Arnaudov a cules din Congaz, Camber, Bașchioi și Cerna. Brătescu, fără să le dea, susține că aceste cîntece ar data din „vremea contopirii creștinismului cu moștenirea pagină” și găsește „o oarecare înrudire cu produsele similare ucrainiene”. Haiducești, Arnaudov a cules din Cerna, Bașchioi, Beidaud și Nalbant. Toate textele culese de Arnaudov au ca temă răscoalele bulgarilor din sec. XVI și XVII, precum și „marea răscocă din aprilie 1876”. Brătescu susține că toate aceste texte formează „o literatură de import”. Categoria a treia, Arnaudov o exemplifică cu texte culese din Casapchioi și Hagilar. Interesante par a fi textele date de Arnaudov, ca balade. Brătescu afirma că în aceste texte există un „Meșterul Manole” în care este vorba de un pod și a cărui acțiune e plasată „prin părțile Macedoniei” (probabil, am spune noi, ar fi o variantă a cunoscutului „Cintec al podului de la Arta”). Într-o baladă dată de Arnaudov se amintește și de „ciuma lui Caragea”. Arnaudov dă în volumul său și o baladă „născută pe pămîntul Dobrogei”, baladă pe care a cules-o de la Donca Todorova, de 15 ani, din comuna Hagilar. Constantin Brătescu o dă în traducere română încercind totodată să reconstituie realitatea: e vorba de un omor petrecut, parcă, prin 1905 în Armutlia.

Cîteva colinde bulgărești din Cerna, culese de George Coatu sunt publicate într-o traducere liberă în „Analele Dobrogei”, anul XI, 1930, fascicolele 1—12.

Din nou, Constantin Brătescu, de astă dată în „Analele Dobrogei”, în fascicolele 1—12, anul X, 1929, publică studiul „Cîteva note despre grecii din satul Regele Ferdinand în județul Tulcea”. În acest studiu, Brătescu încearcă să stabilească originea etnică a locuitorilor satului Izvoarce. Pune la îndoială afirmația locuitorilor după care ei ar fi „greci pur și singe”, fără să ajungă însă la o concluzie definitivă. În aceeași număr, Nichita Bonjug, spre deosebire de Brătescu, susține că populația Izvoarelor este într-adevăr greacă, dar că prin înrudirea și

contactul permanent cu populația satelor din împrejurimi, mulți au renunțat la limbă, la obiceiuri. Pentru a-și demonstra punctul de vedere, Bonjug promite că va face apel la folclorul grecesc cules numai din acest sat. Și, într-adevăr, tot în „Analele Dobrogei“ dar în fascicolele 1—12, anul XI, din 1930, apare „Folclor grecesc din satul regele Ferdinand, Tulcea, cules de Nichita Bonjug“, în care ne sunt date trei cîntece: „Travudi tis manas“, (Cîntecul mamei), „Travudi tu polimu“ („Cîntecul războiului“), „Nevreica“ („Evreica). Bonjug procedează absolut corect oferind textul bilingv spre a se putea cerceta, eventual, și particularitățile dialectale. Bonjug mai dă o serie de proverbe (47), de ghicitori, desciîntece. Spre a-și demonstra mai temeinic punctul de vedere, Nichita Bonjug revine în 1934, în „Analale Dobrogei“ cu alte mostre de folclor grecesc în studiul „De la grecii din satul regele Ferdinand, Tulcea“. Pe lingă cîntecele „Trauvudi“, „Smira Fotăs“, „Pipirothis“, Bonjug dă și o seamă de cuvinte românești, bulgărești, turcești folosite de acești greci.

O metodă științifică, criterii de sistematizare a folclorului, sunt în general noțiuni străine celor ce semnează unele articole cu pretenții de studii. Uneori, foarte rar, apar studii de-a dreptul fantoziste. Un exemplu graitor îl oferă „Curierul Tulcei“, care în nr. 271, anul IX, din 16 mai 1930, sub semnătura lui George Vîneș publică „Literatura lirică poporană“. Vîneș face o împărțire ilără, pe genuri, a liricii populare ca, apoi, analizînd versuri disparate să conchidă fără drept de apel că „ro-e fatalist“, dar „precum se vede și viteaz“. Concluziile i le oferă culegerile lui Vasile Alecsandri.

Exemplul lui Vîneș este însă un caz izolat. Alți intelectuali tulceni s-au apropiat cu pasiune științifică, cu interes de problemele pe care le ridică acest ținut. Este cazul lui Al. P. Arbore, ale cărui studii de etnografie publicate încă în primele numere ale „Arhivei Dobrogei“ au o înaltă ținută științifică. Astfel, „Contribuționi la studiul așezărilor tătarilor și turcilor în Dobrogea“ din nr. 3, vol. 11, iulie-septembrie 1919 al „Arhivei Dobrogei“, „Așezările lipovenilor și rușilor din Dobrogea“ etc.

Cu aceste ultime mențiuni ni se pare epuizată lista preocupărilor de folclor din presa tulceană.

În cele de mai sus am încercat să prezintăm o succintă istorie a presei tulcene, pe de o parte și o sumară informare, pe de altă parte, asupra preocupărilor de folclor în paginile presei de aici.

Este de remarcat că se cere neînțîziat cercetată presa tulceană și pe alte coordonate ale existenței ei pentru că, incontestabil, a avut merite în afirmarea culturii și științei românești încă din primii ani ai revenirii acestui pămînt la matca străbună.

Mai mult, o tradiție atât de bogată se cere a fi continuată și îmbo-gățită cu noi valențe în anii noștri. O publicație literară, științifică, culturală este un deziderat a cărui realizare nu trebuie să se lase așteptată.

PREOCCUPATIONS FOLKLORIQUE DANS LA PRESSE DE TULCEA ENTRE 1878—1940

Dans cet exposé l'auteur fait un bref historique de la presse parue pendant la sus-dite époque sur le territoire du département Tulcea. En parcourant, exhaustivement, les périodiques Toulcéens, après avoir établi l'an 1879 comme date de début, non seulement de la presse locale mais aussi de celle de Dobroudja, on fait une périodicisation de la presse dans ce département.

Ensuite, on se rapporte aux faits de folklore notés dans les publications parrues à Tulcea, tout en remarquant l'activité des chercheurs, tels : Constantin Brătescu, Niquita Bonjoug, Al. P. Arbore.

L'auteur transcrit les plus intéressantes pièces folkloriques rencontrées dans les publications de Tulcea. On remarque particulièrement les „strigături”, c'est à dire les vers satiriques ou d'amour improvisés accompagnés de cris de joie, spécifiques au folklore roumain que les jeunes gens crient rythmiquement en dansant, aussi bien que quelques chansons satiriques recueillies dans le village Somova.